

VIJEĆE EUROPE

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET ŠTOKALO I DRUGI PROTIV HRVATSKE

(Zahtjev br.15233/05)

PRESUDA

STRASBOURG

16. listopada 2008.

*Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44.
§ 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.*

U predmetu Štokalo i dr. protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Christos Rozakis, *predsjednik*,

Nina Vajić,

Khanlar Hajiyev,

Dean Spielmann,

Sverre Erik Jebens,

Giorgio Malinverni,

George Nicolaou, *suci*,

i André Wampach, *zamjenik tajnika Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 25. rujna 2008. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 15233/05) protiv Republike Hrvatske kojega je pet hrvatskih državljana, gđa Lucija Štokalo, gđa Vesna Balen, gđa Snježana Grce, g. Anton Štokalo i g. Viktor Štokalo ("podnositelji zahtjeva") podnijelo Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija") dana 21. ožujka 2005. godine.

2. Podnositelje zahtjeva zastupao je g. I. Debelić, odvjetnik iz Raba. Hrvatsku Vladu ("Vlada") je zastupala njena zastupnica gđa Š. Stažnik.

3. Dana 13. rujna 2006. godine predsjednik Prvog odjela odlučio je Vladu obavijestiti o prigovorima koji se odnose na duljinu postupka i na nepostojanje učinkovitih pravnih sredstava u tom pogledu. Također je odlučeno istovremeno donijeti odluku o osnovanosti i dopuštenosti zahtjeva (članak 29., stavak 3.).

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

4. Podnositelji zahtjeva su rođeni 1931., 1961., 1964., 1928. i 1927. godine i žive u Banjolu, Hrvatska.

5. Godine 1963. komunističke vlasti nacionalizirale su zemljišnu česticu na otoku Rabu, koja je bila u vlasništvu četvrtog i petog podnositelja zahtjeva i određenog J.Š., supruga prve podnositeljice zahtjeva te oca druge i treće podnositeljice zahtjeva. Godine 1964. na toj je lokaciji izgrađen restoran. Izgleda da je zemljište, koje je bilo preneseno u društveno vlasništvo, nakon toga bilo dano na korištenje poduzeću I..

6. Tijekom procesa privatizacije poduzeća I. zemljište je bilo uključeno kao dio njegovog temeljnog kapitala. Međutim, jedan je broj dionica bio pričuvan kako bi služile kao naknada bivšim vlasnicima nacionalizirane imovine koja je činila dio temeljnog kapitala poduzeća. Dana 20. lipnja 1994. godine Hrvatski fond za privatizaciju dao je svoju suglasnost za privatizaciju poduzeća, koje je na temelju te odluke postalo vlasnikom dotičnog zemljišta.

7. Dana 11. listopada 1996. godine Hrvatski sabor donio je Zakon o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine (*Narodne novine*, br. 92/96, 92/99 (*ispravak*), 80/02 (izmjene i dopune) i 81/02 (*ispravak*) – "Zakon o denacionalizaciji) koji je omogućio bivšim vlasnicima nacionalizirane ili konfiscirane imovine ili njihovim

nasljednicima u prvom redu tražiti povrat ili naknadu za oduzetu imovinu. Zakon je stupio na snagu 1. siječnja 1997. godine.

A. Prvi skup postupaka

1. Upravni postupak za povrat ili naknadu za nacionaliziranu imovinu

8. Pozivajući se na Zakon o denacionalizaciji, podnositelji zahtjeva su dana 16. lipnja 1997. godine pokrenuli upravni postupak pred nadležnim prvostupanjskim tijelom, područnim uredom državne uprave u Rabu. Prvotno su tražili da im se dodijele dionice poduzeća I., kao naknada za naprijed navedenu zemljišnu česticu. Izgleda da su nakon toga zatražili povrat u naravi.

9. Dana 24. ožujka 2003. godine područni ured u Rabu donio je djelomično rješenje kojima je podnositeljima zahtjeva dodijelio državne obveznice kao naknadu za oduzetu imovinu. Točan iznos naknade trebao je biti utvrđen nakon donošenja mjerodavnih podzakonskih akata. Dana 22. prosinca 2003. godine Ministarstvo financija donijelo je Pravilnik o mjerilima za utvrđivanje naknade za oduzeto građevinsko zemljište i poslovni prostor (*Narodne novine*, br. 204/03, 03/04 – “Pravilnik”), koji je stupio na snagu 1. travnja 2004. godine.

10. Dana 18. travnja 2003. godine podnositelji zahtjeva žalili su se Ministarstvu pravosuđa protiv prvostupanjske odluke, navodeći, u bitnome, da traže povrat dotične zemljišne čestice, a ne naknadu za nju.

11. Kao rezultat činjenice da Ministarstvo pravosuđa nije donijelo odluku o njihovoj žalbi u zakonskom roku od šezdeset dana, podnositelji zahtjeva su dana 24. rujna 2003. godine podnijeli tužbu zbog šutnje administracije (vidi stavak 31. ove presude) Upravnom sudu Republike Hrvatske.

12. Dana 23. lipnja 2004. godine podnositelji zahtjeva podnijeli su ustavnu tužbu na temelju članka 63. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu. Prigovorili su duljini naprijed navedenog upravnog postupka te zatražili da Ustavni sud Republike Hrvatske naloži Upravnom sudu da odluči o njihovoj tužbi u roku od tri mjeseca.

13. Dana 27. listopada 2004. godine Upravni sud je donio presudu kojom je naložio Ministarstvu pravosuđa da u roku od trideset dana donese odluku o žalbi podnositelja zahtjeva od 18. travnja 2003. godine.

14. Dana 8. prosinca 2004. godine Ustavni sud je odbio ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva od 23. lipnja 2004. godine i dana 17. prosinca 2004. godine dostavio svoju odluku njihovom punomoćniku. Ustavni sud je ispitivao samo duljinu postupka pred Upravnim sudom u razdoblju od 24. rujna 2003. do 23. lipnja 2004. godine, kad je podnesena ustavna tužba. Stoga je presudio da se duljina postupka, koji je trajao samo devet mjeseci, ne bi mogla smatrati prekomjernom.

15. Podnositelji zahtjeva, koji su smatrali da Ministarstvo nije postupilo prema presudi Upravnog suda od 27. listopada 2004. godine u naznačenom roku, prvotno su 6. prosinca 2004. godine (vidi stavak 35. ove presude) požurili Ministarstvo da to učini te su 17. prosinca 2004. godine zatražili da Upravni sud odluči o njihovoj žalbi, tj., da postupi kao sud pune nadležnosti i donese svoju vlastitu odluku kao zamjenu za odluku Ministarstva (vidi stavak 36. ove presude).

16. Dana 9. ožujka 2005. godine Upravni sud je utvrdio da je zahtjev podnositelja zahtjeva nedopušten kao preuranjen. Utvrdio je da je presuda od 27. listopada 2004. godine bila dostavljena Ministarstvu tek 9. studenog 2004. godine i da je stoga zahtjev podnositelja zahtjeva od 6. prosinca 2004. godine kojim se požuruje Ministarstvo da odluči o njihovoj žalbi prerano podnesen.

17. Dana 15. veljače 2006. godine Ministarstvo pravosuđa preinačilo je prvostupanjsku odluku od 24. ožujka 2003. godine i odbilo zahtjev podnositelja zahtjeva od 16. lipnja 1997. godine u cijelosti.

18. Podnositelji zahtjeva su tada podnijeli tužbu Upravnom sudu pobijajući tu odluku. Izgleda da je postupak pred tim sudom još uvijek u tijeku.

B. Drugi skup postupaka

19. Dana 29. veljače 2000. godine podnositelji zahtjeva podnijeli su Hrvatskom fondu za privatizaciju prijedlog za proglašenje ništavim njegovog rješenja od 20. lipnja 1994. godine (vidi stavak 6. ove presude) – izvanredni pravni lijek na raspolaganju na temelju Zakona o upravnom postupku (vidi stavak 29. ove presude). Tvrđili su da im nije bila pružena prilika sudjelovati u postupku koji je doveo do te odluke.

20. Budući da Fond nije donio odluku o tom zahtjevu podnositelja zahtjeva u zakonskom roku od šezdeset dana, podnositelji zahtjeva su dana 27. lipnja 2000. godine podnijeli tužbu Upravnom sudu zbog šutnje administracije (vidi stavak 32. ove presude).

21. Dana 28. srpnja 2000. godine Fond je odbio zahtjev podnositelja zahtjeva jer ga je smatrao zahtjevom za obnovu postupka.

22. Kratko nakon toga podnositelji zahtjeva izmijenili su svoju tužbu od 27. lipnja 2000. godine i pobijali odluku Fonda od 28. srpnja 2000. godine tvrdeći da nisu tražili obnovu postupka u tom predmetu, nego da su pobijali osnovanost odluke Fonda od 20. lipnja 1994. godine.

23. Dana 12. rujna 2002. godine Upravni sud je presudio u korist podnositelja zahtjeva i ukinuo odluku Fonda od 28. srpnja 2000. godine. Predmet je vraćen Fondu na ponovljeni postupak.

24. Dana 23. siječnja 2003. godine Fond je odbio zahtjev podnositelja zahtjeva utvrdivši kako tvrdnje koje su naveli podnositelji zahtjeva ne predstavljaju osnovu za proglašenje odluke od 20. lipnja 1994. godine ništavom. Podnositelji zahtjeva su još jednom podnijeli tužbu Upravnom sudu.

25. Dana 14. listopada 2004. godine Upravni sud je odbio tužbu podnositelja zahtjeva potvrdivši obrazloženje koje je Fond dao u svojoj odluci od 23. siječnja 2003. godine.

26. Dana 31. siječnja 2005. godine podnositelji zahtjeva su podnijeli ustavnu tužbu protiv odluke Upravnog suda.

27. Dana 18. listopada 2007. godine Ustavni sud je odbio njihovu tužbu.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Mjerodavno zakonodavstvo

1. Ustavni zakon o Ustavnom sudu

28.. Mjerodavni dio Ustavnoga zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (*Narodne novine*, br. 49/2002 od 3. svibnja 2002. godine – „Ustavni zakon o Ustavnom sudu“) glasi kako slijedi:

Članak 63.

“(1) Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio sud
....

(2) U odluci kojom usvaja ustavnu tužbu... Ustavni sud će nadležnom sudu odrediti rok za donošenje akta kojim će taj sud meritorno odlučiti...

(3) U odluci iz stavka 2. ovoga članka Ustavni će sud odrediti primjerenu naknadu koja pripada podnositeljima zbog povrede njegovog ustavnog prava... Naknada se isplaćuje iz državnog proračuna u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva stranke za njezinu isplatu.”

2. *Zakon o općem upravnom postupku*

29. Mjerodavne odredbe Zakona o općem upravnom postupku (*Narodne novine*, br. 53/91 od 8. listopada 1991. godine), propisuju kako slijedi:

6. *Proglašavanje rješenja ništavim*

Članak 267.

Ništavim se proglašava rješenje:

- 1) koje je u upravnom postupku doneseno u stvari iz sudske nadležnosti ili u stvari o kojoj se uopće ne može rješavati u upravnom postupku;
- 2) koje bi svojim Izvršenjem moglo uzrokovati neko djelo kažnjivo po kaznenom zakonu;
- 3) čije Izvršenje uopće nije moguće;
- 4) koje je donio organ bez prethodnog zahtjeva stranke (Članak 126), a na koje rješenje stranka nije naknadno Izrično ili prešutno pristala;
- 5) koje sadrži nepravilnost koja je po nekoj izričnoj zakonskoj odredbi predviđena kao razlog ništavosti.
- 6) čije bi izvršenje bilo protivno osnovnim načelima pravnog poretka.

Članak 268.

- (1) Rješenje se može u svako doba proglasiti ništavim po službenoj dužnosti ili na prijedlog stranke ili državnog odvjetnika.
- (2) Rješenje se može proglasiti ništavim u cijelosti ili djelomično.
- (3) Rješenje proglašava ništavnim organ koji ga je donio ili drugostepeni organ, a ako drugostepenog organa nema - organ koji je zakonom ovlašten da obavlja nadzor nad radom organa koji je donio rješenje.
- (4) Protiv rješenja kojim se neko rješenje proglašava ništavim ili se odbija prijedlog stranke ili državnog odvjetnika za proglašavanje rješenja ništavnim dopuštena je žalba. Ako nema organa koji rješava o žalbi, protiv takvog rješenja može se neposredno pokrenuti upravni spor.

3. *Zakon o upravnim sporovima*

30. Mjerodavne odredbe Zakona o upravnim sporovima (*Narodne novine*, br. 53/1991, 9/92 i 77/92) propisuju kako slijedi:

31. Članak 26. stavak 1. propisuje da ako drugostupanjski organ nije u roku od 60 dana donio rješenje o žalbi stranke protiv prvostupanjskog rješenja, a ne donese ga ni po

ponovljenom zahtjevu u daljnjem roku od 7 dana, stranka može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom (tužba zbog šutnje administracije) kao da joj je žalba odbijena.

32. Članak 26., stavak 2. propisuje da kad prvostupanjski organ ne donese rješenje protiv kojeg nije dopuštena žalba, stranka može pokrenuti upravni spor izravno pred Upravnim sudom.

33. Članak 26., stavak 3. propisuje da ako prvostupanjski organ protiv čijeg akta ima mjesta žalbi nije u roku od šezdeset dana donio nikakvo rješenje o zahtjevu stranke, stranka ima pravo obratiti se svojim zahtjevom drugostupanjskom upravnom organu. Protiv rješenja drugostupanjskog organa stranka može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom, a ako taj organ ne donese rješenje, stranka može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom uz uvjete iz stavka 1.

34. Članak 42., stavak 5. propisuje da kad Upravni sud, odlučujući o tužbi zbog šutnje administracije, uvaži tužbu, on će ili uputiti tuženi upravni organ kako odlučiti o predmetu o pravnim pitanjima, ili će sam donijeti rješenje o zahtjevu (postupajući kao sud pune nadležnosti iz stavka 2., članka 64.).

35. Članak 64., stavak 1. propisuje da će, u ovrsi presude donesene na temelju članka 42., stavka 5. upravni organ donijeti svoju odluku odmah, a najkasnije u roku od 30 dana. Inače, stranka može posebnim podneskom tražiti da on to učini. Ako taj organ ne donese akt u roku od sedam dana od tog traženja, stranka može uputiti zahtjev Upravnom sudu.

36. Članak 64., stavak 2. propisuje da će, ako bude postavljen takav zahtjev, Upravni sud prvo zatražiti od nadležnog organa obavijest o razlozima zbog kojih nije donio upravni akt. Nadležni organ dužan je dati tu obavijest odmah, a najkasnije u roku od sedam dana. Ako on to ne učini, ili ako dana obavijest ne opravdava neizvršenje sudske presude, Upravni sud će donijeti rješenje koje u svemu zamjenjuje akt nadležnog organa.

B. Sudska praksa Ustavnoga suda

37. U predmetu br. U-III-A-635/2004 od 25. studenog 2004. godine, Ustavni sud je bio nadležan na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu ispitati duljinu upravnoga postupka pokrenutoga u srpnju 1996. godine kad je podnositelj ustavne tužbe pokrenuo postupak pred Upravnim sudom zbog toga što Ministarstvo obrane nije donijelo odluku u njegovom predmetu. U listopadu 1998. godine Upravni sud je naložio Ministarstvu da donese odluku u roku od 30 dana. Ministarstvo je donijelo negativnu odluku u srpnju 1999. godine. Tada je podnositelj ustavne tužbe pokrenuo drugi upravni spor, pobijajući tu odluku. U rujnu 2000. godine Upravni sud je ukinuo pobijanu odluku i vratio predmet na ponovljeni postupak. Ministarstvo je ponovno donijelo negativnu odluku i dostavilo je podnositelju ustavne tužbe u siječnju 2004. godine. Dana 18. veljače 2004. godine podnositelj ustavne tužbe pokrenuo je treći upravni spor, u kojemu mu je Upravni sud odbio tužbu u lipnju 2004. godine. U međuvremenu, 25. veljače 2004. godine, podnio je ustavnu tužbu tvrdeći da bi Ustavni sud trebao, kao i Europski sud za ljudska prava, uzeti u obzir ukupnu duljinu upravnog postupka kad ispituje je li ili nije premašio razumni rok.

38. Slijedom svoje prethodne prakse (odluke br. U-III-2467/2001 od 27. veljače 2002. i U-III-A/3638/2003 od 18. veljače 2004.), Ustavni sud je presudio da je za povredu članka 29. stavka 1. Ustava mjerodavna samo neaktivnost sudskih vlasti. Po njegovom mišljenju, nije moguće da postupak pred upravnim organima traje nerazumno dugo jer zakoni koji uređuju taj postupak sadrže predmnijevu da je zahtjev odbijena ako upravni organi ne donesu odluku u zakonskim rokovima. Ustavni sud je stoga ispitao samo duljinu postupka u dijelu između podnošenja treće tužbe Upravnom sudu od strane podnositelja ustavne tužbe i podnošenja ustavne tužbe. Odbio je ustavnu tužbu nalazeći da je postupak trajao samo sedam dana.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

39. Podnositelji zahtjeva prigovaraju da je duljina prvog i drugog skupa postupaka nespojiva sa zahtjevom „razumnoga roka“, navedenim u članku 6., stavku 1. Konvencije, koji glasi kako slijedi:

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi...svatko ima pravo...da sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj.“

40. Vlada osporava tu tvrdnju.

A. Dopuštenost

1. Tvrdnje stranaka

41. Vlada poziva Sud da odbije prigovor podnositelja zahtjeva glede drugog skupa postupaka, jer nikada nisu prigovorili njegovoj duljini pred domaćim vlastima, te stoga nisu iscrpili domaća pravna sredstva koja su im bila na raspolaganju, kao što to zahtjeva članak 35., stavak 1. Konvencije.

42. Podnositelji zahtjeva su zaniijekali, bez daljnjeg potkrepljenja, tvrdnju Vlade.

2. Ocjena Suda

43. Sud ne smatra potrebnim ispitati prigovor Vlade o neiscrpljivanju pravnih sredstava, budući da je prigovor podnositelja zahtjeva u pogledu drugog sklopa postupaka u svakom slučaju nedopušten, iz slijedećih razloga.

44. Sud ponavlja da se treba uvjeriti da je nadležan u svakom predmetu u kojem se traži njegova odluka, te stoga ima obvezu ispitati pitanje svoje nadležnosti u svakoj fazi postupka (vidi predmet *Blečić v. Croatia* [GC], br. 59532/00, § 67., bit će objavljena u ECHR 2006). Tako, iako Vlada u svojem očitovanju nije istakla prigovor nedopuštenosti zbog nenadležnosti *ratione materiae*, Sud ipak mora ispitati, na svoju inicijativu, je li članak 6. Konvencije uopće primjenjiv na postupak kojemu se prigovara (vidi predmet *Nylund v. Finland* (dec.), br. 27110/95, ECHR 1999-VI).

45. Sud ističe da za primjenjivost članka 6., stavka 1. s njegove „građanske“ osnove treba postojati „spor“ o „pravu“ za koje se može reći, barem na osnovi o kojoj se može raspravljati, da je priznato na temelju domaćeg prava. Kad odlučuje može li se za neko „pravo“ reći na osnovi o kojoj se može raspravljati, da je priznato na temelju domaćeg prava, Sud mora uzeti u obzir formulaciju mjerodavnih pravnih odredbi i način na koje te odredbe tumače domaći sudovi (vidi naprijed citirani predmet *Nylund v. Finland*).

46. S tim u vezi Sud primjećuje da su podnositelji zahtjeva pokrenuli drugi skup postupaka podnijevši prijedlog za proglašavanje ništavim odluku Fonda od 20. lipnja 1994. godine, zbog toga što nisu sudjelovali u postupku koji je doveo do te odluke. Taj zahtjev predstavlja izvanredni pravni lijek, koji se može koristiti za pobijanje upravne odluke isključivo na osnovama navedenim u članku 267. Zakona o općem upravnom postupku (vidi stavak 29. ove presude). Kad je to tako, Sud smatra da pravo koje traže podnositelji zahtjeva, i to da odluka Fonda bude proglašena ništavom zbog njihovoga nesudjelovanja u postupku nije priznato, čak i na osnovi o kojoj bi se moglo raspravljati, prema hrvatskom pravu (vidi predmet *Gallo v. Slovakia*, br. 30900/96, odluka Komisije od 4. rujna 1996.). Stoga članak 6. Konvencije nije primjenjiv na drugi skup postupaka. Slijedi da je prigovor podnositelja

zahtjeva u odnosu na taj postupak nespojiv *ratione materiae* s odredbama Konvencije u smislu članka 35., stavka 3., te ga treba odbiti na temelju članka 35., stavka 4.

47. S druge strane, Sud primjećuje da prigovor podnositelja zahtjeva u odnosu na prvi skup postupaka nije očigledno neosnovan u smislu članka 35., stavka 3. Konvencije. Isto tako primjećuje da nije nedopušten na bilo kojoj drugoj osnovi. Stoga treba utvrditi da je dopušten.

B. Osnovanost

1. Razdoblje koje treba uzeti u obzir

48. Sud primjećuje da je prvi upravni postupak pokrenut 16. lipnja 1997. godine. Međutim, razdoblje koje treba uzeti u razmatranje počelo je tek 18. travnja 2003. godine kad su se podnositelji zahtjeva žalili protiv prvostupanjske odluke. Tada je nastao „spor“ u smislu članka 6., stavka 1. (vidi, na primjer, predmete *Božić v. Croatia*, br. 22457/02, § 26, od 29. lipnja 2006., *Počuča v. Croatia*, br. 38550/02, § 30, od 29. lipnja 2006., and *Janssen v. Germany*, br. 23959/94, § 40, od 20. prosinca 2001).

49. Ti postupci su još uvijek u tijeku. Tako su trajali pet godina i pet mjeseci tijekom kojih je donesena jedna odluka o osnovanosti.

2. Razumnost duljine postupka

50. Sud ponavlja da se razumnost duljine postupka mora ocijeniti u svjetlu okolnosti predmeta i pozivom na slijedeće kriterije: složenost predmeta, ponašanje podnositelje zahtjeva i mjerodavnih vlasti kao i važnost onoga što se za podnositelje zahtjeva dovodi u pitanje u sporu (vidi, između mnogo drugih pravnih izvora, predmet *Cocchiarella v. Italy* [GC], br. 64886/01, § 68., bit će objavljen u ECHR 2006 i *Frydlender v. France* [GC], br. 30979/96, stavak 43., ECHR 2000-VII).

51. Sud je često utvrdio povrede članka 6. stavka 1. Konvencije u predmetima u kojima su se postavljala pitanja slična pitanju u ovome predmetu (vidi, na primjer, predmet *G.S. v. Austria*, br. 26297/95, od 21. prosinca 1999.).

52. Razmotrivši sav materijal koji mu je podnesen Sud smatra da Vlada nije iznijela niti jednu činjenicu ili argument koji bi ga mogli navesti na donošenje drukčijeg zaključka u ovome predmetu. Uzimajući u obzir svoju sudsku praksu u ovakvim stvarima, Sud smatra da je u ovome predmetu duljina postupka prekomjerna i ne ispunjava zahtjev „razumnoga roka“.

Stoga je došlo do povrede članka 6., stavka 1.

III. NAVODNA POVREDA ČLANKA 13. KONVENCIJE

53. Podnositelji zahtjeva nadalje prigovaraju da nisu imali djelotvorno pravno sredstvo u odnosu na duljinu naprijed navedena dva skupa upravnih postupaka. Pozvali su se na članak 13. Konvencije, koji glasi kako slijedi:

„Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kad su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.“

54. Vlada osporava tu tvrdnju.

A. Dopuštenost

55. Ukoliko se prigovor podnositelja zahtjeva odnosi na prvi skup postupaka, Sud primjećuje da je on povezan s onim naprijed ispitanim, te stoga isto tako treba utvrditi da je dopušten.

56. U mjeri u kojoj se prigovor podnositelja zahtjeva odnosi na drugi skup postupaka, Sud ponavlja kako članak 13. ne sadrži opće jamstvo pravne zaštite svih prava. On se odnosi isključivo na one predmete u kojima podnositelj zahtjeva navodi, na osnovi o kojoj se može raspravljati, da je povrijeđeno jedno od njegovih prava ili sloboda navedenih u Konvenciji. S tim u vezi Sud upućuje na svoja naprijed navedena utvrđenja prema kojima je prigovor podnositelja zahtjeva koji se odnosi na duljinu drugog skupa postupaka izvan nadležnosti *ratione materiae*. Slijedi da je ovaj prigovor također nespojiv *ratione materiae* s odredbama Konvencije, u smislu članka 35., stavka 3., te treba biti odbijen na temelju članka 35., stavka 4.

B. Osnovanost

57. Vlada prvo tvrdi da su, bez obzira na činjenicu što je Ustavni sud odbio ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva, podnositelji zahtjeva uspješno iskoristili druga pravna sredstva koja su im bila na raspolaganju za ubrzanje dijela postupka koji je bio pred upravnim vlastima. Posebice, dana 27. listopada 2004. godine Upravni sud je usvojio njihovu tužbu zbog šutnje administracije i naložio Ministarstvu da odluči o njihovoj žalbi od 18. travnja 2003. godine, a Ministarstvo je konačno to i učinilo.

58. Nadalje, s obzirom da je postupak u predmetu podnositelja zahtjeva u tijeku pred Upravnim sudom, Vlada ističe da bi, da taj sud nije donio presudu u razumnome roku, podnositelji zahtjeva imali mogućnost ponovno se obratiti Ustavnom sudu, koji je u skladu sa svojom praksom, sankcionirao prekomjernu duljinu postupka pred Upravnim sudom.

59. Pozivajući se na sudsku praksu Suda (vidi naprijed citirani predmet *Božić v. Croatia*, § 35.) – prema kojemu čak i ako samo jedno pravno sredstvo samo po sebi u potpunosti ne zadovoljava zahtjev djelotvornosti, ukupni zbroj pravnih sredstava koje daje domaće pravo može to učiniti – Vlada smatra da pravna sredstva na koja je ona uputila, uzeta u zbroju, zadovoljavaju zahtjev djelotvornosti. Tako su podnositelji zahtjeva imali djelotvorno pravno sredstvo za svoj prigovor radi duljine prvog i drugog skupa postupaka.

60. Podnositelji zahtjeva osporavaju ove tvrdnje.

2. Ocjena Suda

(a) Glede tužbe zbog šutnje administracije

61. Sud primjećuje da je Upravni sud, nakon tužbe podnositelja zahtjeva zbog šutnje administracije od 24. rujna 2003. godine, u svojoj presudi od 27. listopada 2004. godine naložio Ministarstvu pravosuđa da odluči o njihovoj žalbi u roku od trideset dana (vidi stavak 16. ove presude). Međutim, Ministarstvo to nije učinilo do 15. veljače 2006. godine (vidi stavak 17. ove presude). To je bilo više od jedne godine i tri mjeseca nakon 9. studenog 2004. godine, datuma kad je presuda Upravnog suda dostavljena Ministarstvu (vidi stavak 16. ove presude).

62. I još više od toga, kad su se podnositelji zahtjeva, radi sprečavanje naprijed navedenog odugovlačenja, dana 17. prosinca 2004. godine po drugi puta obratili Upravnom sudu tražeći da on sam odluči o njihovoj žalbi, taj je sud utvrdio da je njihov zahtjev nedopušten kao preuranjen (vidi stavke 15.-16. ove presude). Pri tome je odlučio da je njegova prethodna

presuda od 27. listopada 2004. godine bila dostavljena Ministarstvu tek 9. studenog 2004. godine te da je stoga njihov zahtjev od 6. prosinca 2004. godine kojim požuruju Ministarstvo da odluči o njihovoj žalbi prerano podnesen. Upravni sud je tako odlučio bez obzira na činjenicu da podnositelji zahtjeva nisu ni na koji način mogli znati kada je presuda od 27. listopada 2004. godine bila dostavljena Ministarstvu, i usprkos činjenici što je 9. ožujka 2005. godine, kada je donio odluku kojom je utvrdio da je zahtjev podnositelja zahtjeva preuranjen, bilo jasno da Ministarstvo nije postupilo po nalogu toga suda da odluči o žalbi podnositelja zahtjeva u roku od trideset dana.

63. Sud stoga smatra da se u ovome predmetu, u kojemu je Ministarstvo propustilo postupiti po presudi Upravnog suda na vrijeme i u kojemu je taj sud, na način koji predstavlja prekomjerni formalizam, utvrdio da je naknadni zahtjev podnositelja zahtjeva da sankcionira ponašanje Ministarstva nedopušten, ne može tvrditi, kao što to čini Vlada, da su „podnositelji zahtjeva uspješno iskoristili druga pravna sredstva koja su im bila na raspolaganju za ubrzanje postupka u dijelu pred upravnim vlastima.“

(b) Glede ustavne tužbe

64. Sud primjećuje da naprijed navedena praksa Ustavnog suda (vidi stavke 37.-38. ove presude) ukazuje da Ustavni sud, kad odlučuje o ustavnoj tužbi koja se odnosi na duljinu postupka koji je u tijeku pred Upravnim sudom, ne razmatra ukupno trajanje toga postupka, jer isključuje razdoblje tijekom kojega je predmet bio u tijeku pred upravnim vlastima. Sud s tim u vezi ponavlja da je u svojim presudama *Božić* i *Počuča* primijetio da se pristup Ustavnog suda razlikuje od pristupa Suda, jer ne obuhvaća sve faze postupka. Iz toga je razloga Sud presudio da se sama ustavna tužba ne može smatrati „djelotvornim“ pravnim sredstvom u smislu članka 35., stavka 1. i 13. Konvencije, u odnosu na duljinu upravnog postupka (vidi naprijed citirane predmete *Božić v. Croatia*, §§ 34., 36. i 45. i *Počuča v. Croatia*, § 37.). Kako Vlada nije dostavila nikakve dokaze o protivnome, Sud ne vidi nikakvih razloga da u ovome predmetu donese drugačiju odluku.

(c) Glede ukupnog zbroja pravnih sredstava

65. Budući, kako je naprijed navedeno (vidi stavak 63. ove presude), tužba podnositelja zahtjeva zbog šutnje administracije nije dovela do ubrzanja dijela postupka koji je bio pred upravnim vlastima, Sud ne može zaključiti, u okolnostima ovoga predmeta, da je ovo pravno sredstvo moglo povećati djelotvornost ustavne tužbe. Budući da se sama ustavna tužba ne može smatrati djelotvornim sredstvom za duljinu upravnog postupka (vidi stavak 64. ove presude), slijedi da podnositelji zahtjeva u ovome predmetu nisu imali djelotvorno pravno sredstvo za svoj prigovor zbog duljine prvog skupa postupaka.

66. Stoga je došlo do povrede članka 13.

III. NAVODNA POVREDA ČLANKA 1. PROTOKOLA BR. 1 UZ KONVENCIJU

67. Na kraju, podnositelji zahtjeva prigovaraju na temelju članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju da je povrijeđeno njihovo pravo na poštivanje njihovog vlasništva i da nisu mogli postići povrat zemljišne čestice koja je bila nacionalizirana. Članak 1. Protokola br. 1 glasi kako slijedi:

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

68. Sud primjećuje da je postupak za odlučivanje o zahtjevu podnositelja zahtjeva za povrat zemljišta o kojemu se radi (prvi skup postupaka) još uvijek u tijeku. U takvim okolnostima, Sud smatra da bi bilo preuranjeno zauzeti stav o sadržaju toga prigovora (vidi, na primjer *Kryszewicz v. Poland* (dec.), br. 77420/01, od 29. studenog 2005. i *Wesołowska v. Poland* (dec.), br. 17949/03, od 4. ožujka 2008.). Slijedi da je ovaj prigovor nedopušten kao preuranjen te da ga treba odbiti na temelju članka 35., stavka 4. Konvencije.

IV. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

69. Članak 41. Konvencije propisuje:

"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci."

A. Šteta

70. Podnositelji zahtjeva potražuju 328.500 eura (EUR) na ime naknade materijalne štete i 75.000 EUR na ime nematerijalne štete.

71. Vlada osporava te zahtjeve.

72. Sud ne nalazi nikakvu uzročnu vezu između utvrđene povrede i navodne materijalne štete te stoga odbija taj zahtjev. S druge strane, svakome podnositelju zahtjeva dosuđuje 3.000 EUR na ime nematerijalne štete, uz sve poreze koji bi mogli biti zaračunati na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

73. Podnositelji zahtjeva također potražuju 332.267 EUR na ime troškova i izdataka nastalih pred domaćim sudovima i pred Sudom.

74. Vlada osporava taj zahtjev.

75. Prema sudskoj praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu svojih troškova i izdataka samo ukoliko je dokazao da su oni stvarno i nužno nastali i da su bili razumni s obzirom na količinu. U ovome predmetu, uzevši u obzir informacije koje posjeduje i naprijed navedene kriterije, Sud smatra razumnim dosuditi podnositeljima zahtjeva zajedno iznos od 660 EUR na ime troškova i izdataka u domaćem postupku, uz sve poreze koji bi mogli biti zaračunati na taj iznos.

C. Zatezna kamata

76. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Utvrdjuje* da su prigovori koji se odnose na prekomjernu duljinu prvog skupa postupka i na nepostojanje djelotvornoga pravnog sredstva u tom pogledu dopušteni, a ostatak zahtjeva nedopušten;

2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 6., stavka 1. Konvencije;

3. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 13. Konvencije;

4. *presuđuje*

(a) da tužena država treba, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, isplatiti slijedeće iznose koje treba pretvoriti hrvatske kune prema tečaju važećem na dan namirenja:

- (i) svakome podnositelju zahtjeva 3.000 EUR (tri tisuće eura) na ime nematerijalne štete;
- (ii) podnositeljima zahtjeva zajedno 660 EUR (šesto šezdeset eura) na ime troškova i izdataka;
- (iii) svaki porez koji bi mogao biti zaračunat na te iznose;

(b) da se od proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na naprijed navedeni iznos plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećana za tri postotna boda;

5. *odbija* ostatak zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 16. listopada 2008. godine u skladu s pravilom 77. stavicima 2. i 3. Poslovnika Suda.

André Wampach
zamjenik tajnika

Christos ROZAKIS
Predsjednik